

Грабчук І.Л.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3664-7765>*

Hrabchuk Iryna

Zhytomyr Polytechnic State University

Вахун О.В.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри управління та адміністрування,
Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту,
Західноукраїнського національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7774-7204>*

Vakun Oksana

*Ivano-Frankivsk Educational and Scientific Institute of Management
of West Ukrainian National University*

Соловійов Б.С.

*аспірант,
Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»*

Soloviov Bogdan

Postgraduate Student

Private Higher Education Institution «European University»

ФІНАНСУВАННЯ ТЕРОРИЗМУ: ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ ПОГЛЯД

FINANCING OF TERRORISM: A FINANCIAL AND LEGAL VIEW

Анотація. У статті досліджено підходи до трактування понять «фінансування», «тероризм». Визначено, що формування єдиного змістовного підходу до поняття «фінансування тероризму» повинно відбуватися з врахуванням обох значень його складових. Систематизовано погляди науковців щодо визначення основних характеристик фінансування тероризму. Це дозволило обґрунтувати доцільність розгляду даного процесу в двох площинах – правовій (розкривається через характеристику законних та незаконних методів, через врахування, виявлення, опис всіх фінансових операцій, які здійснюються самими терористами; враховує створення положень правової бази для покарання за злочинну поведінку) та фінансовій (описує джерела фінансування, спонсорів тероризму; досліджує заходи щодо зменшення коштів на підтримку тероризму та джерел їх отримання). Розкрито послідовність фінансування тероризму, враховуючи обидва підходи.

Ключові слова: фінансування, тероризм, злочин, спонсор тероризму, джерело фінансування тероризму.

Постановка проблеми. Оцінка терористичних загроз протягом останніх років є досить неоднозначною. Так, за оцінками експертів у 2022 р. кількість смертей від тероризму знизилася на 9%, а порівняно з 2015 р. (коли спостерігалися найбільші значення) на 38%. Така ситуація зумовлена зменшенням кількості інцидентів, коли кількість атак зменшилася майже на 28% – з 5463 у 2021 р. до 3955 у 2022 р. [11]. Проте

Глобальний індекс тероризму (ГТІ) не включає воєнні дії, і зокрема російське вторгнення в Україну не включено в оцінку ГТІ для України. В той же час за різними оцінками кількість загиблих в 2022 р. в цьому конфлікті становить від 36000 до 240400 людей [12].

Незважаючи на те, що російське вторгнення в Україну складно класифікувати, оскільки має інший характер, ніж більшість воєн, які відбувалися, та стирає відмінність між такими поняттями, як тероризм, державний тероризм, воєнні злочини [1], питання боротьби з тероризмом не перестають бути актуальними як для України, так і інших країн світу.

В питанні боротьби з тероризмом все більше уваги приділяється такій його складовій, як боротьба з фінансуванням. В умовах, коли фінансові відносини постійно ускладнюються, важливим є уточнення та удосконалення категоріально-понятійного апарату в даній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовний аналіз поглядів науковців щодо трактування поняття «фінансування» та його взаємозв'язок з іншими суміжними поняттями здійснено Строкович Г. В. та Гончарук С. В. Науковці при розкритті даного поняття наголошують на позитивних наслідках даного процесу: «фінансування – це забезпечення грошовими ресурсами поточних витрат і стратегіч-

них вкладень; яке здійснюється за рахунок різних форм та джерел з метою створення максимальної цінності об'єкту» [9, с. 115]. В той час, як основне спрямування фінансування тероризму, як вказує О. В. Баранов, полягає в матеріальному забезпеченні проведення терористичного акту, який передбачає загибель людей, знищення матеріальних об'єктів, дезорганізацію функціонування суб'єктів економічної діяльності, можливе забруднення навколишнього середовища [2, с. 111].

І хоча поняття тероризму на перший погляд видається доволі простим, «...характеризується як насильницька злочинна діяльність, вчинена окремими особами та/або групами з метою примусу уряду чи його громадян до досягнення певних політичних чи соціальних цілей» [5, с. 12], під впливом фінансової лінзи розслідування та збір доказової бази за цими злочинами доволі складний процес. Тому розкриваючи досліджуване поняття необхідно враховувати не тільки другу складову – тероризм, але доцільним є і вивчення підходів до власне самого поняття «фінансування».

Наголошуючи на вузькому, широкому та найбільш широкому розумінні поняття фінансування та враховуючи складність та багатовимірність боротьби з фінансуванням тероризму, С. В. Ларін вказує на доцільність при розгляді даного явища застосовувати саме останній підхід: «надання (безоплатне і безповоротне або в порядку кредитування), а також збирання з метою надання будь-яких коштів (засобів, активів)» [6, с. 95]. Таке розуміння, що вказує на найбільш широкі можливості щодо вибору джерел та деталізації етапів фінансування, на думку науковця, повинно використовуватися як в антитерористичному законодавстві, так і в економічній та правозастосовчій діяльності.

В той же час, намагаючись визначити предмет фінансування тероризму, І. Ю. Буценко [3, с. 31] вказує на необхідність врахування двох його складових – матеріального (за рахунок майна) та фінансового (за рахунок коштів у національній або іноземній валюті, цінних паперів (акції, облігації, чеки тощо)) забезпечення. Незважаючи на проблемність визначення співвідношення між поняттями «майно» та «активи», що досліджується представниками економічних та юридичних наукових шкіл, Л. М. Демидова, основуючись на аналізі положень міжнародних та національних правових документів вказує, що предметом фінансування тероризму є «матеріальні активи, зокрема валютні цінності, а також активи нематеріальні» [4, с. 89]. Хоча по суті за такого трактування науковець наводить складові майна, а акцент на валютних цінностях та нематеріальних активах, на нашу думку, зумовлений поширеною практикою.

Проведений аналіз публікацій за темою дослідження показав, що формування єдиного змістовного підходу до поняття «фінансування тероризму» повинно відбуватися з врахуванням обох значень

його складових, незважаючи на те, що саме поняття «фінансування» в переважній більшості випадків використовується в позитивному трактуванні для опису інших явищ.

Таким чином, окремі проблемні аспекти трактування поняття фінансування тероризму з правової та економічної точок зору піднімали в своїх дослідженнях Баранов О. В., Буценко І. Ю., Демидова Л. М., Єфименко Т. І., Дмитренко Т. Л., Ларін С. В. Проте враховуючи специфіку даного процесу є потреба в комплексному підході до вивчення даного поняття, об'єднавши правову та фінансову площини.

Метою статті є визначення підходів до трактування поняття фінансування тероризму та розкриття особливостей його трактування з правової та фінансової точок зору.

Виклад основного матеріалу. На нинішньому етапі найбільш широке розуміння до трактування фінансування тероризму (підхід, описаний С. В. Ларіном) був частково реалізований на законодавчому рівні. Так, Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» № 361-IX від 06.12.2019 р. вказується на:

- складових операціях фінансування – надання або збір (тобто вже будь-яка спроба збору, а не тільки безпосереднє надання);
- засобах фінансування – будь-які активи;
- способах фінансування – прямо чи опосередковано;
- меті фінансування – використання або усвідомлення можливості використання для терористичних цілей, які деталізовано в наведеному законі.

Як бачимо, в діючому нормативному документі змістовно розкрито поняття фінансування тероризму, враховано значну кількість характеристик даного явища.

Проте на практиці, при виборі конкретних заходів та методів виявлення ознак даного злочину необхідним є більш ґрунтовне його представлення. Так, Єфименко Т. І., Дмитренко Т. Л. вказують на такі основні ознаки виявлення фінансування тероризму, як: трансакційна діяльність не відповідає профілю клієнта; грошові перекази певних осіб через АТМ-банкомати відбуваються в різних країнах одночасно; використання фінансування неприбуткових громадських організацій не відповідає їхній заявленій меті; шахрайство [5, с. 12].

Проте в наведених ознаках відсутнє обґрунтування, яке розкриває обов'язковий зв'язок між вказаними складами кримінальних правопорушень та фінансуванням тероризму.

Розкриваючи кримінологічну характеристику фінансування тероризму, Д. С. Мельник та Б. Д. Леонов виділяють три групи її складових:

- 1) низка кількісно-якісних показників, зокрема, відомості про абсолютну кількість злочинів цього

виду та фактичну поширеність; частка фінансування тероризму в загальній структурі злочинності; динаміка (інтенсивність); структура фінансування тероризму; територіальна поширеність; ціна фінансування тероризму;

2) причини і умови, а також взаємозв'язки між ними;

3) кримінологічні дані щодо типових криміногенних особистісних якостей осіб, які надають матеріальну підтримку терористам (терористи-спонсори) [7, с. 90–91].

Серед наведених науковцями детермінант є ті, які носять суто фінансовий характер, зокрема, причина та умови фінансування тероризму, проте саме вони та вивчення взаємозв'язків між ними має важливе значення для запобігання даному злочину. В цілому дослідження фінансування тероризму повинно відбуватися з урахуванням впливу багатьох факторів, серед яких: обсяг ресурсів, необхідних для діяльності, яку здійснює терористичне угруповання в рамках своєї стратегії та контексту; обмеження, накладені ідеологією терористичного угруповання на його відносини зі злочинністю; внутрішня організація та здатність інтегрувати та керувати відносинами зі злочинною діяльністю [13, с. 775].

Таким чином, окреслені підходи науковців до поняття та характеристики фінансування тероризму підтверджують необхідність його розгляду через дві площини – правову та фінансову:

– перша характеризує дане явище через поділ методів на законні та незаконні, через врахування, виявлення, опис всіх фінансових операцій, які здійснюються самими терористами. Враховує також створення відповідних положень правової бази для функціонування державної влади та покарання за злочинну поведінку у цьому відношенні;

– друга описує джерела фінансування, починаючи від самофінансування і до зовнішніх джерел та акцентує увагу на спонсорах тероризму. І заходи в даній площині спрямовані на зменшення коштів на підтримку тероризму та джерел їх отримання.

Щодо послідовності фінансування тероризму в фінансовій площині, зокрема визначення його етапів, то деталізація як на практиці, так і серед науковців різниться. В більшості випадків розглядається три етапи, зокрема, збір, переміщення та використання, проте також є і інші варіанти, коли відбувається конкретизація переходу між першим та другим етапом, тоді послідовність матиме такий вигляд: збір, зберігання, переміщення та використання.

Етап збору передбачає залучення коштів, призначених для терористичних угруповань. Джерела фінансування тероризму можуть бути різноманітними, а найбільш типовими є прямі пожертви окремих осіб, установ, організацій; використання благодійних та некомерційних організацій. Надходити кошти можуть як від злочинної, так і від легальної діяльності, які часто поєднуються.

Так, І. В. Цюприк, враховуючи ситуацію щодо фінансування терористичних угруповань «Донецької народної республіки» (ДНР) і «Луганської народної республіки» (ЛНР), розмежовує легальну та нелегальну частини бюджету даних угодювань і вказує на такі джерела фінансування:

– легальні (доходи від законної економічної діяльності окремих підприємницьких структур; гуманітарна допомога; прямі або опосередковані внески приватних осіб; передача власних готівкових коштів фізичними особами представникам терористичних угруповань; перерахування грошових коштів на рахунки членів терористичних угруповань; несанкціоноване списання грошових коштів із рахунків юридичних осіб; використання фіктивних фінансових структур для отримання готівкових коштів; збір коштів у соціальних мережах за допомогою електронних платіжних систем на адресу підставних осіб, які видають себе за благодійні організації; незаконний експорт коксової продукції);

– нелегальні (торгівля наркотиками; вчинення грабежів, розбоїв, викрадення людей із вимогою викупу за них; незаконна реалізація контрафактної тютюнової продукції в контрольованих терористами районах Донецької та Луганської областей; фальсифікація грошей, кредитних карток, документів, що посвідчують особу, крадіжка бюджетних коштів тощо; проведення фінансових операцій з викраденими (підробленими) документами, кредитними картками тощо; незаконне переправлення зброї для використання проти мирного населення терористичними організаціями в Луганській та Донецькій областях; незаконне переправлення осіб через державний кордон України; вербування найманців) [10].

Проте представлена характеристика легальних джерел викликає ряд питань, адже окремі приклади (насамперед, останні) не можна віднести до легальних, про що свідчить використання таких понять в їх характеристиці, як «незаконний», «підставних», «фіктивний». Крім того, сам науковець вказує на умовність наведеного поділу та високу ймовірність поєднання наведених елементів терористичними угрупованнями.

Виділення етапу зберігання, на нашу думку, не завжди є необхідним, оскільки він може відбуватися в межах або паралельно з етапом збору. Адже частина коштів (це можуть бути пожертви, надані фізичними, юридичними особами, некомерційними організаціями чи підприємствами, а в окремих випадках і зарубіжними державами) вже може бути залучена і потребуватиме відповідних засобів збереження, а інша частина – інтервально залучатиметься. В такому випадку розглядати ці операції окремо недоцільно, а операції зберігання можуть виступати підетапом. Засоби, які вибирають для збереження отриманих коштів, також різноманітні, зокрема це банківські рахунки, дорогоцінні товари (нафта, предмети мистецтва та старовини), сільськогосподарська продукція, дорогоцінні метали та

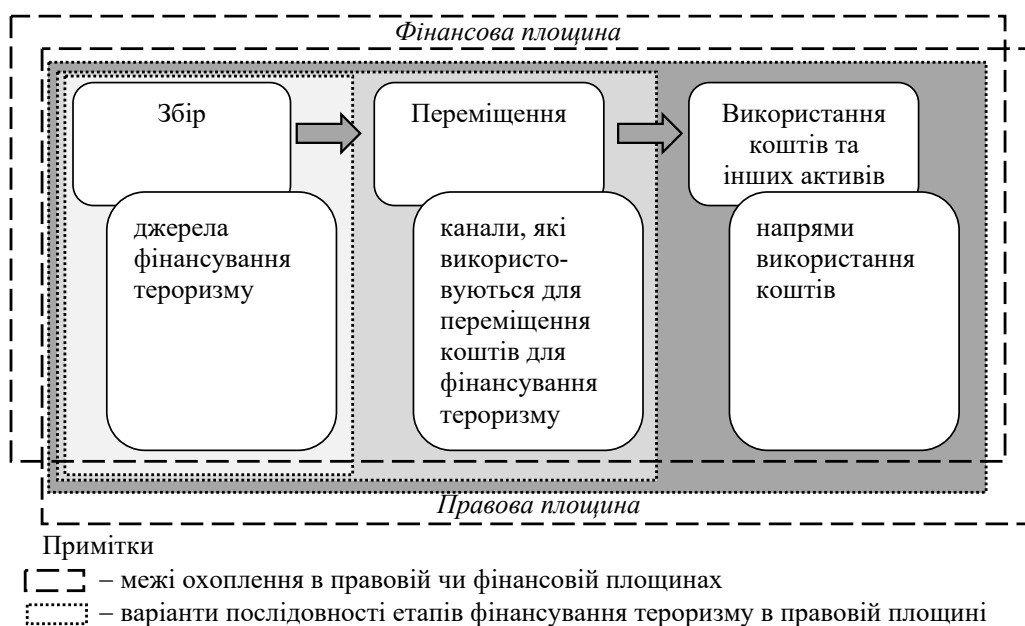

Рис. 1. Етапи фінансування тероризму

каміння, криптовалюта тощо. Так, кошти зберігаються до визначення каналів переміщення та напрямів їх використання.

На етапі переміщення визначається механізм переміщення цінностей, які можуть включати традиційний банківський сектор, різноманітні підприємства сфери послуг, контрабанду готівки, перерахунки між криптовалютними гаманцями тощо.

Останнім етапом фінансування тероризму є використання коштів, напрями якого можуть передбачати: використання для терористичних угруповань (оплати зброї, матеріалів, обладнання, накладні витрати, засоби масової інформації та обміну повідомленнями, навчання та заробітна плата); оплату іноземних бійців, їх територіальне переміщення, покриття витрат на оформлення паспорта та візи; оплата повсякденних витрат, які складно ідентифікувати як пов'язані з тероризмом.

Таким чином, в фінансовій площині процес фінансування тероризму зазвичай включає три етапи: збір, переміщення та використання коштів та інших активів (рис. 1).

Проте враховуючи правовий аспект, то фінансування тероризму визнається закінченим:

– уже з моменту спроби зібрати валютні цінності або інше майно (матеріальні активи) чи нематеріальні активи з метою фінансового або іншого забезпечення (із фінансовим складником) терористичної діяльності при наявності інших обов'язкових ознак цього злочину;

– якщо особа надає предмет злочину за призначенням, то з моменту отримання такої допомоги терористом чи терористичною групою або терористичною організацією чи іншою особою, яка організовує вчинення терористичного акту чи забезпечує підготовку будь-якої іншої терористичної діяльності [4, с. 94].

Таким чином, в правовій площині фінансування тероризму не обов'язково повинно охоплювати всі визначені етапи за умови наявності обов'язкових ознак даного злочину.

Крім того, слід враховувати, що «сучасний тероризм не обмежений кордонами, має глобальний характер, і часто має підтримку як з боку окремих країн, так і недержавних організацій» [8, с. 81]. Тому розробка ефективних інструментів в боротьбі з фінансуванням тероризму повинна відбуватися з врахуванням характеристик, визначених в фінансово-правовій площині, зважених на міжнародний рівень.

Висновки і пропозиції. На основі проаналізованих підходів до поняття та характеристик фінансування тероризму встановлено необхідність його розгляду через правову (розкривається через характеристику законних та незаконних методів, через врахування, виявлення, опис всіх фінансових операцій, які здійснюються самими терористами; врахування створення положень правової бази для покарання за злочинну поведінку) та фінансову (описує джерела фінансування, спонсорів тероризму; досліджує заходи щодо зменшення коштів на підтримку тероризму та джерел їх отримання) площини. Поеднання правової та фінансової площини дозволяє найбільш повно дослідити цей процес, особливо враховуючи, що найчастіше він носить міжнародний характер, а боротьба з ним ведеться на міжнародному, регіональному та внутрішньодержавному рівнях.

Література:

1. Бальжик О. Терор чи тероризм: чому важливо визначити, що саме вчиняє Росія в Україні? 8 лютого 2023 р. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/teror-chy-teroryzm-chomu-vazhlyvo-vyznachyty-shcho-same-vchyniaie-rosiia-v-ukraini>.
2. Баранов О. П. Фінансування тероризму як загроза національній безпеці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 9. С. 108–112.

3. Буценко І. Ю. Проблемні питання визначення предмета фінансування тероризму. *Ефективність кримінального законодавства: доктринальні, законотворчі та правозастосовні проблеми її забезпечення* : матер. міжнарод. наук.-практ. кругл. столу (м. Харків, 17 трав. 2019 р.) / укладачі: Л. М. Демидова, К. А. Новікова, Н. В. Шульженко. Харків: Константа, 2019. С. 30–32.
4. Демидова Л. М. Проблеми кваліфікації фінансування тероризму. Питання боротьби зі злочинністю. 2016. Вип. 31. С. 84–98
5. Єфименко Т. І., Дмитренко Т. Л. Сучасні пріоритети у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Наукові праці НДФІ. 2022. Вип. 2. С. 5-20. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2022.02.005>
6. Ларін С. В. Теоретичні аспекти дослідження питання боротьби з фінансуванням терористичної діяльності: понятійно-категорійний апарат. *Право та державне управління*. 2015. № 1. С. 93–98
7. Мельник Д. С., Леонов Б. Д. Поняття та зміст кримінологічної характеристики фінансування тероризму. *Інформація і право*. 2022. № 2. С. 85–93. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.2\(41\).270369](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.2(41).270369).
8. Рисін В. В., Степанова А. В. Інструменти протидії фінансуванню тероризму з використанням фінансових установ. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 80–86. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.6.80>.
9. Строкович Г. В., Гончарук С. В. Взаємозв'язок економічних категорій «фінанси», «фінансування», «фінансове забезпечення», «фінансові ресурси». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 16(2). С. 113–120.
10. Цюприк І. В. Окремі способи фінансування тероризму. Корупційна злочинність у міжнародному вимірі: форми, методи та засоби протидії / матеріали Міжнар. круглого столу (Київ, 9-10 листоп. 2017 р.) / редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 249–250.
11. Institute for Economics & Peace. Global Terrorism Index 2023. 2023. URL: <https://reliefweb.int/report/world/global-terrorism-index-2023>.
12. List of ongoing armed conflicts. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_ongoing_armed_conflicts.
13. Marrero Rocha I., Ruipérez Canales J. From financing needs to criminal terrorism: The role of terrorist financing in crime-terror relations. *Oñati Socio-Legal Series*. 2022. № 12(4). P. 762–789. URL: <https://opo.iisj.net/index.php/osls/article/view/1337>.
- finansuvannia teroryzmu [Problematic issues of defining the subject of terrorism financing]. *Efektivnist kriminalnogo zakonodavstva: doktrynalni, zakonotvorchi ta pravozastosovni problemy yii zabezpechennia* [Effectiveness of criminal legislation: doctrinal, law-making and law-enforcement problems of its enforcement]; International science and practice round table (Kharkiv, 17 May 2019), pp. 30–32.
4. Demydova L. M. (2016) Problemy kvalifikatsii finansuvannia teroryzmu [Problems of the qualification of terrorist financing]. *Pytannia borotby zi zlochyinnistiu* [The issue of fighting crime], vol. 31, pp. 84–98.
5. Yefymenko T. I., Dmytrenko T.L. (2022) Suchasni priorytety u sferi protydii vidmyvanniu koshtiv ta finansuvanniu teroryzmu [Modern priorities in the field of combating money laundering and terrorist financing]. *Naukovi pratsi NDFI* [Scientific works of NDFI], vol. 2, pp. 5–20. DOI: <https://doi.org/10.33763/npndfi2022.02.005>.
6. Larin S. V. (2015) Teoretychni aspekty doslidzhennia pytannia borotby z finansuvanniam terorystychnoi diialnosti: poniatiino-katehoriinyi aparat [Theoretical aspects of the study of the issue of combating the financing of terrorist activities: conceptual and categorical apparatus]. *Pravo ta derzhavne upravlinnia* [Law and public administration], vol. 1, pp. 93–98.
7. Melnyk D. S., Leonov B. D. (2022) Poniattia ta zmist kryminolohichnoi kharakterystyky finansuvannia teroryzmu [The concept and content of the criminological characteristics of terrorist financing]. *Informatsiia i pravo* [Information and law], vol. 2, pp. 85–93. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.2\(41\).270369](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2022.2(41).270369).
8. Rysin V., Stepanova A. (2020) Instrumenty protydii finansuvanniu teroryzmu z vykorystanniam finansovykh ustanov [Instruments for counteraction to terrorist financing through financial institutions]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and the state], vol. 6, pp. 80–86. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.6.80>.
9. Stokovykh H. V., Honcharuk S. V. (2017) Vzaiemozviazok ekonomichnykh katehorii «finansy», «finansuvannia», «finansove zabezpechennia», «finansovi resursy» [Relationship of economic categories «finances», «financing», «financial support», «financial resources»]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu. Seriia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo* [Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy], vol. 16(2), pp. 113–120.
10. Tsiupryk I. V. (2017) Okremi sposoby finansuvannia teroryzmu [Separate ways of financing terrorism]. *Koruptsiina zlochyinnist u mizhnarodnomu vymiri: formy, metody ta zasoby protydii* [Corruption crime in the international dimension: forms, methods and countermeasures]: Mizhnar. kruhloho stolu (Kyiv, 9–10 November 2017), pp. 249–250
11. Institute for Economics & Peace. Global Terrorism Index 2023 (2023). Available at: <https://reliefweb.int/report/world/global-terrorism-index-2023> (accessed 20 February 2023).
12. List of ongoing armed conflicts. Available at: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_ongoing_armed_conflicts (accessed 20 February 2023).
13. Marrero Rocha I., Ruipérez Canales J. (2022) From financing needs to criminal terrorism: The role of terrorist financing in crime-terror relations. *Oñati Socio-Legal Series*, vol. 12(4), pp. 762–789. Available at: <https://opo.iisj.net/index.php/osls/article/view/1337> (accessed: 25 February 2023).

References:

1. Balzhyk O. (2023) Teror chy teroryzm: chomu vazhlyvo vyznachyty, shcho same vchyniaie Rosiia v Ukraini? [Terror or terrorism: why is it important to determine what exactly Russia is doing in Ukraine?]. Available at: <https://www.helsinki.org.ua/articles/teror-chy-teroryzm-chomu-vazhlyvo-vyznachyty-shcho-same-vchyniaie-rosiia-v-ukraini/> (accessed 20 February 2023).
2. Baranov O. (2018) Finansuvannia teroryzmu yak zahroza natsionalnii bezpetsi [Financing terrorism as a threat to national security]. *Investytsiiv: praktyka ta dosvid* [Investments: practice and experience], vol. 9, pp. 108–112.
3. Butsenko I. Іu. (2019) Problemnii pytannia vyznachennia predmeta

Summary. The article examines approaches to the interpretation of the concepts of «financing», «terrorism». It was determined that the formation of a single meaningful approach to the concept of "financing of terrorism" should take into account both meanings of its components. The views of scientists regarding the definition of the main characteristics of terrorist financing are systematized. Among the determinants given by scientists are those that are of a purely financial nature (the reason and conditions for financing terrorism). These characteristics and the study of the relationships between them is important for preventing the financing of terrorism. It was determined that the study of the financing of terrorism should take into account the influence of the following factors: the amount of resources necessary for the activities carried out by the terrorist group; the limitations imposed by the terrorist group's ideology on its relationship with crime; internal organization and ability to integrate and manage relationships with criminal activities. The expediency of considering this process in two planes is substantiated: legal (characteristics of legal and illegal methods are given, a description of all financial transactions carried out by the terrorists themselves; provisions of the legal framework for punishment for criminal behavior are taken into account) and financial (funding sources, sponsors of terrorism are described; measures to reduce funds for supporting terrorism and sources of their receipt are investigated). The stages of terrorist financing are disclosed: collection, movement and use of funds and other assets. The allocation of the storage stage is critically evaluated. The impracticality of considering this stage is substantiated. It can occur within or parallel to the gathering stage. It was determined that, in the legal sphere, the financing of terrorism does not necessarily have to cover all stages, provided that there are mandatory features of this crime. The development of effective tools in the fight against the financing of terrorism should take into account the above approaches (legal, financial) and implementation at the international level.

Keywords: financing, terrorism, crime, sponsor of terrorism, source of funding for terrorism.